

N:o 1.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 28 juli 1905.
— — — — — Andra Kammaren den 28 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående de unionella förhållandena äfvensom i samma ämne väckta motioner.

(Särskilda utskottets utlåtande n:o 1.)

Till Konungen.

Det nu församlade urtima riksmötet har blifvit sammankalladt genom följande af Eders Kungl. Maj:t utfärdade öppna bref och påbud:

»Vi OSCAR, med Guds nåde Sveriges, Norges, Götas och Vendes Konung, göre veterligt:

Genom beslut den 7 i denna månad har det norska Stortinget be-myndigat norska statsrådets medlemmar att tills vidare såsom norsk regering utöfva den Konungen tillagda myndighet, i sammanhang hvarmed förklarats, att föreningen med Sverige under en konung vore upplöst.

Denna af Stortinget egenmäktigt vidtagna åtgärd står i uppenbar strid emot den mellan rikena bestående lagfästa förening, hvilken ej kan genom ensidigt beslut inom ettdera riket upphävas.

På det att Vi må få tillfälle ofördröjligen med Riksdagen öfverlägga om de mått och steg, som i anledning af hvad sålunda förekommit böra från svensk sida vidtagas, kalle Vi härmed samtliga ledamöter af Riksdagens båda kamrar att tisdagen den 20 i denna månad sammanträda i Stockholm till urtima riksmöte.

Bih. till Urtima Riksd. Prot. 1905. 10 Saml. 1 Band. 1 Häft. (N:o 1). 1

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hafve Vi detta med egen hand underskrifvit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den 9 juni 1905.

OSCAR.

(L. S.)

Hjalmar Westring.»

Härefter har Eders Kungl. Maj:t i en till Riksdagen aflåten proposition af den 19 juni 1905, under åberopande af propositionen bifogadt, samma dag hållet protokoll öfver ett justitiedepartementsärende, föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, att Eders Kungl. Maj:t finge med norska Stortinget ingå i förhandling om och träffa villkorlig uppgörelse för ordnande af de förhållanden, i afseende å hvilka vid en upplösning af unionen sådant ordnande kunde finnas erforderligt.

En från Stortingets president till Konungen aflåten skrifvelse af den 19 juni 1905 har blifvit i öfversättning bragt till Riksdagens ledamöters kännedom.

Jämte Eders Kungl. Maj:ts omförmälda proposition har Riksdagen till behandling förehaft åtskilliga inom kamrarna väckta motioner i förevarande ämne.

I Eders Kungl. Maj:ts proposition lämnas en redogörelse för de under unionens tillvaro framkomna spörsmål angående dess konstitutionella innebörd. Det har emellertid syntts Riksdagen lämpligt, att, när upplösning af unionen nu från norsk sida ifrågasättes, erinra icke blott om de unionella tvisterna utan också om unionens reella betydelse.

Den förening mellan Sverige och Norge, som man från norsk sida nu söker bryta, blef efter sitt stadfästade på hösten 1814 af det utomordentliga stortingets president hälsad sasom lyckligen tillvägabragt under inbördes omsorg om båda rikenas ära och lycka. Det lider icke heller något tvifvel, att Norge af densamma häntat stora fördelar.

Genom freden i Kiel den 14 januari 1814 lösgjordes Norge från en nästan provinsiell ställning under den danska monarkiens envælde och tillförsäkrades att blifva ett med Sverige förenadt rike; och genom de öfverenskommelser, som sedan träffades med Norge åren 1814 och 1815, erhöi det den fria och själfständiga ställning i föreningen med Sverige under en konung, som det sedan bibehållit och fått utvidgad.

När unionen med Sverige genomdrefs, befann sig Norge i ett ytterst tryckt läge. Bundet vid en dansk politik, hvars åtgöranden väsentligen

bestämdes af andra hänsyn än sådana som sammanfölla med Norges och den skandinaviska halföns intressen, hade det år 1808, på föranledande af europeiska stormakters politiska spel, tvingats in i ett anfallskrig mot Sverige, som för Norge blef mycket betungande. Den nya fejden med Sverige 1814 hade ytterligare försämrat ställningen, så att vid unionens genomförande landets resurser voro nästan uttömda, statskulden stor och statskrediten nedbruten.

Unionen beredde Norge tillfälle att i ostördt lugn söka bota de många och djupa såren. Utåt fick det fred, och dess risk att dragas in i konflikter utom den skandinaviska halfön blef i högsta grad förminskad. Dess långa landgräns mot Sverige, utmed hvilken under århundraden dess strider utkämpats, blef tryggad för fejder, och i andra gränsfrågor, som yppade sig, kunde det draga fördel af Sveriges stöd. På grund af dess tryckta ekonomiska läge och med hänsyn till dess ändrade krigs-politiska ställning blef också redan 1816 dess armé minskad till närmare hälften mot hvad den varit före föreningen.

Under denna trygghet utåt kunde landets krafter rikta sig på arbete för inre förkofran. Äfven här blef Sveriges stöd af stor betydelse. Redan år 1815 började sålunda, i enlighet med en begäran från stortingets sida, den på ömsesidighet grundade lagstiftning, hvilken genomförts på många af näringslifvets områden, och som på grund af Sveriges rikare resurser haft större värde för norrmännen, än motsvarande norska bestämmelser kunnat hafva för svenskarne. Samma år, 1815, upptogos också, likaledes på grund af en af Norge uttalad önskan, sträfvandena att söka hos främmande makter utverka, det norska skepp och varor blefve behandlade lika som svenska. Det var i följd af dessa sträfvanden, som år 1826 Storbritannien förmåddes tillåta norska skepp att föra svenska produkter till brittiska hamnar, hvilket enligt norskt vittnesbörd blef vändpunkten i den norska sjöfartens historia, i det att den norska handelsflottan, som efter 1814 ständigt gått tillbaka, nu började taga sitt välbekanta, storartade uppsving. Äfven vid andra tillfällen hafva vid gemensamma aftal med främmande makter särskilda hänsyn tagits till den norska sjöfarten. Att under unionens första decennier denna sjöfart på Medelhafvet och andra farvatten, som gjordes osäkra af Barbareskstaterna, endast kunde äga rum under skydd af den svenska flaggan, är redan antydtt i Eders Kungl. Maj:ts proposition, likasom ock att Norges bidrag till de för dessa farvattens skyddande nödiga kostnaderna icke svarade mot hvad som kunde anses skäligt. Äfven i fråga om andra gemensamma utgifter har i flere fall förhållandet varit enahanda.

De reella fördelar Norge skördat af unionen hafva sålunda varit betydande. Vid en pröfning af de klagomål, som från norsk sida framstälts rörande de unionella förhållandena, visar det sig också, att de i stort sedt icke rört något *reellt* åsidosättande af norska intressen. Detta gäller äfven de tvistefrågor rörande utrikesförvaltningen, hvilka under senare tid intagit en så förhärskande plats i det unionella mellanhafvandet.

Hvad först angår de diplomatiska ärendenas behandling, äro icke några fall påvisade, då på grund af formen för dessa ärendens handläggning norska realintressen blifvit åsidosatta. Det har visserligen stundom antagits, att ett dylikt åsidosättande skulle förekommit vid den bekanta s. k. Bodösakens behandling åren 1819—1821, men under en senare tid har norsk historieforskning ådagalagt oriktigheten i detta antagande. Under den unionella krisen på 1860-talet förklarade också i sitt bekanta principuttalande af den 21 oktober 1861 den norska regeringen i fråga om de diplomatiska ärendena, att, huru önskvärdt det än skulle vara för Norge att vinna ett fullständigare genomförande af föreningens jämlikhetsprincip tillika med behöriga konstitutionella garantier, det dock funnes öfvervägande skäl att låta saken tills vidare anstå, »så mycket hellre, *som de diplomatiska ärendena, för hvad Norge beträffar, oafsedt de omförmälda formella bristerna, måste erkännas i allmänhet hafva blifvit handhafda på ett sådant sätt, att det icke funnits något skäl till missbelåtenhet därmed*». Samma uttalande upprepades äfven år 1871 af den dåvarande norska konstitutionskommittén såsom dess egen förklaring i det utlåtande, hvaruti den afstyrkte den andra stora unionskommitténs förslag, där, bland annat, förslag till ändringar i dessa hänseenden voro upptagna. Enligt 1835 års bekanta resolution äger ock den norske statsministern i Stockholm att närvara vid föredragningen af hvarje diplomatiskt ärende, som berör Sveriges och Norges gemensamma eller Norges enskilda förhållanden till främmande makter; och under föreningens utveckling hafva därjämte de ursprungliga förhållandena i fråga om de diplomatiska ärendena ändrats därhän, att, som bekant, äfven norske män fått tillgång till anställning vid beskickningarna och i utrikesdepartementet, äfvensom att genom särskilda resolutioner en mängd viktigare utrikesärenden, däribland frågor om utrikesbudgeten, om ratifikation af vissa handelstraktater och konventioner med främmande makter med mera, öfverförts till behandling i s. k. sammansatt statsråd, och dessa ärenden sålunda afgöras äfven under norskt konstitutionellt ansvar. Vid föredragningen af diplomatiska ärenden, som särskildt röra Norge, skola dessutom enligt nyssnämnda 1835 års resolution utlåtanden och upplysningar från vederbörande norska ämbetsverk alltid i förväg vara inhämtade.

I Eders Kungl. Maj:ts proposition har redogjorts för den år 1885 i Sveriges regeringsform gjorda förändringen i stadgandena rörande sättet för diplomatiska ärendens handläggning, därvid ock erinrats, hurusom den då antagna bestämmelsen, att dylika ärenden skola, på sätt Konungen lämpligast synes, beredas »af ministern för utrikes ärendena», blott innebar ett förtydligande af hvad grundlagsstiftarne härutinnan åsyftat och tillika stod i full öfverensstämmelse med hvad redan länge varit praxis. Kansliordningen den 23 oktober 1809 tillerkände också statsministern för utrikes ärendena denna ställning i fråga om de diplomatiska ärendenas beredning. Hvad åter angår inkallandet af ännu en svensk statsrådsledamot, den svenske statsministern, hvars ämbete kort före ifrågavarande grundlagsändring inrättats, i den ministeriella konselj, af hvilken den norske statsministern sedan 1835 varit medlem, så förändrades därigenom icke det konstitutionella ansvar, som ålåg de närvarande statsråden, ej heller rubbades därigenom på något sätt den norske statsministerns ställning såsom medlem af denna konselj.

Hvad i Eders Kungl. Maj:ts proposition meddelats, vittnar för öfrigt om huru från svensk sida vid upprepade tillfällen anbud framstälts om beredande åt Norge af ökad delaktighet i handläggningen af de diplomatiska ärendena, men huru dessa anbud merendels blifvit från norsk sida afvisade.

Konsulatfrågans senare skiftningar äro så bekanta, att de icke här behöfva göras till föremål för någon vidlyftigare redogörelse. Likasom förhållandet varit i fråga om de diplomatiska ärendenas handläggning, så har äfven beträffande konsulatväsendet under den unionella utvecklingen åt Norge tillerkänts allt större inflytande på dithörande ärendens ledning. Vägen har varit den, att medan under den tidigare unionstiden samtliga konsulatärenden afgjordes i enbart svenskt statsråd, hafva efter hand allt flere grupper af sådana öfverflyttats till afgörande i sammansatt statsråd, d. v. s. inför både svenske och norske rådgifvare, till dess slutligen genom senaste konsultförordning den 4 november 1886 bestämts, att samtliga gemensamma konsulatärenden, som af Konungen afgöras, skola föredragas i sammansatt statsråd, hvaremot särskildt svenska konsulatärenden handläggas af enbart svensk och särskildt norska af enbart norsk myndighet. Hvad detta senare i tillämpningen betyder, framgår af hvad 1902 års unionella konsulatkommitté därom yttrat. Sedan den uppräknat de konsulära funktioner, hvilka den anser kunna gifva en någorlunda fullständig bild af den konsulära verksamheten, framhåller den nämligen, att de sålunda uppräknade ärendena nästan genomgående behandlas af särskildt svenska eller särskildt norska myndigheter, och att, hvad speciellt

Norge angår, det norska inredepartementet »redan nu utöfvar den uteslutande kontrollen och instruktionsmyndigheten med hänsyn till det öfvervägande antalet af de konsulära förrättningar, som angå Norge». Också hade den nyssnämnda konsulatförrättningen af 1886 före sin tillkomst pröfvats och tillstyrkts af den norska ministären. Alltifrån unionens första år hafva också norrmän användts på konsulära poster, på senare tid i allt större utsträckning, så att vid senaste årsskifte af samtliga aflönade konsulat mer än hälften innehades af norske män. Att Sverige jämväl förklarar sig villigt att medverka till vare sig reformer i det gemensamma konsulatväsendet eller till upprättande af särskilda konsulater för Norge, behöfver här ej erinras, ej heller att från sakkunnigt norskt håll erkänts, att af svenskfödda konsulater den norska sjöfarten betjänats lika väl som af norskfödda.

Trots alla de förändringar, som konsulatväsendet undergått sedan unionens tillkomst, har detsamma dock i ett hänseende bibehållits orubbadt, nämligen därutinnan, att utrikesministern alltjämt haft högsta ledningen af konsulernas verksamhet i frågor, som rört förhållandet till främmande makt. Statsministern för utrikesärendena var enligt 1809 års kansliordning främste man i kanslistyrelsen, hvilken styrelse gemensamt med kommerskollegium till afgörande beredde flertalet konsulatärenden, och under hvilken äfven det öfver konsulatet i Barbareskstaterna stående konvojkommissariatet sorterade. Konsulernas skyldighet att mottaga föreskrifter från såväl utrikesministern som beskickningarna var ovillkorlig, och instruktionen för kommerskollegium den 4 april 1831 ålade detta att icke i sitt protokoll intaga, utan i stället till statsministern för utrikesärendena öfverlämna konsulsbref, som innehölle underrättelser eller anmärkningar rörande rikets politiska förhållanden till främmande makter eller angående ämnen, hvilkas offentliggörande kunde leda till missnöje hos dessa makter. Vid departementalstyrelsens införande 1840 föreskrefs ock, att konsulerna skulle höra under utrikesdepartementet, och dess subordination under utrikesministern har sedermera äfven upprätthållits i konsulatförrättningarna af åren 1858 och 1886, hvilka båda utarbetats af unionella kommittéer. Nödvändigheten af att i frågor rörande förhållandet till främmande makter alltjämt bibehålla åt utrikesstyrelsen en sådan kontroll öfver och andel i konsulatärendenas ledning har också med synnerlig styrka betonats af den norska majoriteten i 1895—1898 årens unionskommitté, i det att af densamma bland annat framhölls, att »Norge liksom Sverige har ett giltigt kraf på att icke dess förhållande till utlandet störes genom oriktigt uppträdande af det andra landets konsulater, och därför också på att båda landens konsulater till förebyggande häraf ställas

under en kontroll och ledning, hvare också det andra landet är delaktigt».

Det har varit i full öfverensstämmelse med denna princip, som under de senaste förhandlingarna om särskilda konsulatväsen af de svenska underhandlarna häfdats krafvet på att de ifrågasatta sårkonsulerna skulle vara skyldiga att åtlyda utrikesministerns föreskrifter i ärenden, som tillhöra dennes ämbetsverksamhet. Äfven af de norske underhandlarna blef principens berättigande i viss mån erkändt genom deras förslag, att i vissa brådsakande ärenden af nyss antydda art utrikesministern skulle åga ställa anmaningar till sårkonsulerna. Däremot vägrade de att medverka till de bestämmelser, som från svensk sida föreslagits i syfte att gifva utrikesstyrelsen kontroll öfver att dylika anmaningar blefve efterföljda. Sedermera har i den senaste norske specialkommitténs utlåtande äfven nyssnämnda de norske underhandlarnes medgifvande angående utrikesministerns rätt att i vissa fall gifva anmaningar till de ifrågasatta sårkonsulerna betecknats såsom en onödigg och föga lycklig bestämmelse, som icke vore öfverensstämmande med dessas ställning såsom uteslutande norske tjänstemän, hvarjämte förslaget att desse konsulers ställning till utrikesstyrelsen skulle regleras genom ömsesidiga likalydande lagar, som ej genom ensidiga beslut skulle kunna upphävas, förklarats strida emot Norges grundlag.

Från svensk sida har sålunda icke förvägrats vare sig att medverka till reformer af konsulatväsendet eller att medgifva Norge att erhålla egna konsulter, men väl har man motsatt sig Norges fordran, att dessa konsulter äfven i frågor rörande rikenas förhållande till främmande makter skulle ställas utom hvarje effektiv kontroll af den minister, som eljest bår ansvaret för utrikesärendenas ledning.

Sveriges närmaste syfte med unionen var att skaffa sig en tryggad gräns mot väster. Under gångna tider hade det vid upprepade tillfällen erfärit, huru denna gräns anfallits från Norge, då Sverige hade att strida mot öster. Därför var det också ett bestämdt villkor från svensk sida vid unionens ingående, att Norges politiska förhållande till främmande makter skulle blifva ett och detsamma som Sveriges, likasom ock att båda rikenas organiserade försvarskrafter skulle stå till unionskonungens fulla disposition för afvärjande af angrepp på den skandinaviska halfön.

Hvad Sverige sålunda eftersträfvat med unionen, vann det också. Utrikespolitiken blef för båda rikena gemensam, och därmed vanns visheten, att framdeles inga inflytelser utifrån skulle i eget intresse söka ställa det ena landet mot det andra, och att Sverige lika litet skulle be-

höfva tänka på att försvara sin västra gräns som Norge sin östra. I stället skulle bådas gemensamma krafter uteslutande kunna disponeras till gemensamt försvar. Därför tillbakavisades också vid unionsvillkorens uppgörande norska yrkanden, att den gemensamme öfverbefälhafvarens naturliga rätt att öfverallt på halfön till dess försvar använda de norska trupperna skulle inskränkas att omfatta blott en del af Norges reguljära armé.

I Eders Kungl. Maj:ts proposition är visadt, huru föga denna unionella uppgörelse från år 1814 sedermera af Norge upprätthållits och huru särskildt genom 1885 års norska värnpliktslag den norska arméorganisationen förändrats därhän, att den såsom unionskontingent disponibla delen (»linien») af Norges stridskrafter numera ej ens utgör hälften af den reguljära armén. Den är ej heller längre den bäst öfvade delen af armén.

Samtidigt har utvecklingen i Norge alltmer gått ut på att försvaga eller upplösa äfven rikenas enhet utåt. Om den fara, som i detta hänseende skulle varit förknippad med ett eget norskt konsulatväsen, sådant det från norsk sida föreslogs, är redan förut taladt; allbekant är emellertid, att sträfvandena i Norge icke inskränkt sig därtill, utan äfven riktat sig på att erhålla egna sändebud och egen utrikesminister. Det är själfklart, att Sverige nödgats motsätta sig dylika kraf, som, genomförda under unionen, skulle inneburet, att Sverige, som har att draga den öfvervägande tungan af halföns försvar, skulle nödgats bära risken för en utrikespolitik, på hvilken det ej skulle kunnat utöfva tillbörligt inflytande.

Den faktor, som i en unionell statsförbindelse eljest i dylika fall skulle kunnat verka sammanbindande och utjämnande, nämligen de förenade staternas gemensamma öfverhufvud, eger nämligen inom den svensk-norska unionen på grund af Norges konstitution icke tillräcklig styrka för att ensam kunna betrygga nödig enhet utåt eller nödig samverkan till gemensamt försvar. Redan tillkomsten af 1885 års norska värnpliktslag, genom hvilken rikenas gemensamma försvar beröfvades en väsentlig del af Norges unionskontingent, likasom ock uppförandet under de senare åren af fästningsverk invid gränsen mot Sverige, äro i detta hänseende tillräckliga bevis. Det sätt, hvarpå man i Norge under de senare åren vid upprepade tillfällen bemött unionskonungens kraf på ett unionellt afgörande af unionella frågor, har lämnat andra vittnesbörd i samma riktning, för hvilka här icke torde behöfva redogöras.

De förhållanden, om hvilka nu erinrats, lära icke kunna jäfvas såsom bevis för att från Sveriges sida icke saknats tillmötesgående, då det gällt frågan om upprätthållande af föreningen mellan de två befryndade folken på den skandinaviska halfön.

Från Sveriges sida hafva upprepade försök gjorts att bevara och befästa unionen. Så senast då H. K. H. Kronprinsen såsom unionsregent, med anslutning af det svenska statsrådet, den 5 april 1905 uppmanade till omedelbart upptagande af fria och vänskapliga förhandlingar mellan de båda rikena angående en ny ordning af alla unionella angelägenheter med den grundprincipen, att full likställighet mellan länderna borde sökas genomförd. Detta anbud tillbakavisades från Norges sida.

Ehuru anbudet upprepades af svenska Riksdagen genom dess beslut den 3 maj 1905, valde Norge — utan att dessförinnan till Sverige framställa förslag om unionens upplösning eller ens uttala en önskan i sådant syfte — att gå revolutionens väg. I strid mot sin egen grundlag och med brytande af riksakten har norska Stortinget genom beslut den 7 juni 1905 förklarat, att Konungen upphört att fungera som norsk konung och att, såsom följd häraf, unionen med Sverige är upplöst. Häremot inlägger Riksdagen sin bestämda protest.

Genom Stortingets beslut är unionen icke upplöst, och den kan icke upplösas, med mindre än att Sveriges Konung och Riksdag därtill lämnat sitt medgifvande.

I vissa af de inom Riksdagen afgifna motioner har framhållits, att Sverige icke borde lämna sitt samtycke till unionens upplösning, förr än det norska folket fått uttala sig, vare sig ett sådant uttalande komme att gifvas, på sätt en motionär ifrågasatt, genom nya val till Stortinget eller, enligt en annan motionärs mening, medelst folkomröstning.

Riksdagen anser ock, att i ett ärende af så utomordentlig räckvidd som frågan om unionens upprätthållande eller upplösning ett säkrare uttryck för det norska folkets vilja bör gifvas, än som skett genom stortingsbeslutet den 7 juni 1905.

Hvilkendera af de ifrågasatta formerna för att bereda det norska folket tillfälle till uttalande i denna fråga bör väljas, anser Riksdagen böra bero af Norges eget afgörande. Men tydligt synes det Riksdagen vara, att från svensk sida icke någon åtgärd för unionens upplösning eller för att lämna erkännande åt den politiska ställning, hvari Norge kommit, bör vidtagas, förrän det norska folket haft tillfälle att gifva otvetydigt uttryck för sin uppfattning i saken och, därest det därvid uttalat sig för unionens upplösande, framställning i sådant syfte skett från Norge. Om sådan framställning kommer och om ur svensk synpunkt tillfredsställande öfverenskommelse visar sig kunna träffas i fråga om de villkor, som från Sveriges sida måste uppställas för erkännande af Norge såsom en från unionen med

Sverige skild stat, anser Riksdagen, att Sverige bör vara beredt att för sin del medgifva riksaktens upphäfvande och unionens upplösning.

Vid eventuella förhandlingar härom bör med kraft och bestämdhet fordras och fasthållas, hvad hänsyn till Sveriges välfärd och värdighet kräfver.

För båda folken måste det vara en angelägenhet af högsta vikt, att, därest unionen upplöses, fred dem emellan dock måtte råda för framtiden. Därför böra icke anordningar, som det ena landet kan uppfatta såsom ett hot från det andra landets sida, upprätthållas. Fastmer bör en öfverenskommelse träffas, hvarigenom dylika anordningar äfven för framtiden förebyggas. Med afseende å dessa synpunkter, hvilka med samma styrka gälla för båda länderna, och med anledning däraf att under senare åren norska befästningar uppförts i närheten af riksgränsen, bör såsom villkor för Sveriges upphäfvande af riksakten och erkännande af Norge såsom en från unionen med Sverige skild stat fordras, att på hvardera sidan af södra delen af gränsen mellan de båda rikena fastställes ett visst område, inom hvilket på senare år uppförda befästningar ej få bibehållas eller nya befästningar uppföras.

Vidare bör såsom villkor för erkännande af nyss nämnd art krävas, att den svenska lapparne nu tillkommande rätt att med sina renar årligen flytta öfver gränsen till Norge varder för framtiden otvetydigt fastställd.

Ehuru hänsyn till ömsesidiga fördelar torde lätt leda till öfverenskommelse rörande frågor af gemensamt intresse, synas dock redan i sammanhang med den eventuella unionsupplösningen bestämmelser böra träffas till skydd mot hindrande eller oskäligt betungande af transitofarten öfver hvardera riket från och till det andra samt mot obehörigt intrång för ena rikets invånare vid begagnande af vattendrag, som delvis falla inom det andra rikets gränser.

Sådana spörsmål, som ej innebära annat än en nödvändig afveckling af förhållanden, hvilka måste upphöra eller förändras i och med en upplösning af unionen, lära däremot ej behöfva i förväg slutbehandlas.

Frågan, huruvida Sverige lämpligen må med Norge ingå skiljedomsaftal i en eller annan form, bör gifvetvis komma under öfvervägande; dock synes det Riksdagen ej behöfligt, att denna fråga från Sveriges sida upptages till behandling i samband med en eventuell unionsupplösning.

Naturligtvis måste vid en upplösning af unionen vårt lands förhållande till främmande makter, i de afseenden detta reglerats genom traktater mellan de förenade rikena å ena och någon främmande makt å andra sidan, tagas under behörigt öfvervägande. Riksdagen vill i fråga om denna punkt allenast framhålla nödvändigheten af att Sveriges rättsliga ställning

i internationellt hänseende blifver fullt klar, så att intet tvifvel vid framtida tillämpning kan uppstå vare sig om Sveriges traktatsrättigheter med däremot svarande förpliktelser eller om dess fullständiga frihet från ansvar för Norge gentemot andra stater.

Med afseende å ärendets synnerliga vikt kan Riksdagen icke, på sätt Eders Kungl. Maj:t föreslagit, lämna Eders Kungl. Maj:t medgifvande att träffa villkorlig uppgörelse för ordnande af de förhållanden, i afseende å hvilka vid en upplösning af unionen sådant ordnande må finnas erforderligt, men däremot anser sig Riksdagen böra förklara, att den ej har något att invända mot att, därest i den af Riksdagen angifna ordning framställning om riksaktens upphäfvande och unionens upplösning från Norge ingår, förhandlingar af här ofvan antydd art upptagas.

Beträffande de inom Riksdagen väckta förslagen, att Riksdagen måtte i angifvet syfte ställa till Eders Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp af 100 millioner kronor, har Riksdagen ansett, att, om än åtgärder böra vidtagas, på det att ett dylikt belopp må kunna vara disponibelt, det dock icke vore af oundgängligt behof påkalladt, att ifrågavarande medel omedelbart ställas till Eders Kungl. Maj:ts disposition, enär Eders Kungl. Maj:t redan nu äger att förfoga öfver afsevärda tillgångar att för sådant ändamål användas. Medlen hafva syns böra anvisas att af Eders Kungl. Maj:t först efter Riksdagens medgifvande till större eller mindre del lyftas. Däremot böra sådana anstalter vidtagas, att dessa medel må kunna med säkerhet påräknas att ofördröjligen vara att tillgå, för att enligt Riksdagens beprövande kunna användas. Riksdagen har därför funnit riksgäldskontoret böra erhålla bemyndigande att på villkor, som fullmäktige äga bestämma, genom begagnande af krediter eller genom upplåning bereda den tillgång, som bör vara tillgänglig.

För bestridande af kostnader, som före nästkommande riksdag kunna varda med riksgäldskontorets transaktioner i nämnda afseende förknippade, har Riksdagen ansett anvisande af särskildt anslag nu ej vara erforderligt, utan lärer riksgäldskontoret, i den händelse att medel skulle behöfva af kontoret förskjutas, kunna till nästkommande års Riksdag inkomma med framställning om ersättning härför.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, får Riksdagen *dels*, under uttalande att Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunnat, sådan den blifvit Riksdagen förelagd, bifallas, förklara, att Riksdagen icke har något att invända mot att, därest ett efter nya val till-

kommet Storting gör framställning om riksaktens upphäfvande och unionens upplösning eller ock sådan framställning från Norge ingår efter det norska folket genom folkomröstning uttalat sig för unionens upplösning, förhandlingar af här ofvan angifven art upptagas; *dels ock* anmäla, att Riksdagen, med anledning af de inom Riksdagen väckta förslag, beslutit bemyndiga riksgäldskontoret att på villkor, som fullmäktige i riksgäldskontoret äga bestämma, genom begagnande af krediter eller genom upplåning bereda en tillgång af 100,000,000 kronor att efter beslut af Riksdagen vara tillgänglig för vidtagande af åtgärder, som kunna betingas af de förhållanden, hvilka föranledt innevarande urtima Riksdags sammankallande.

Stockholm den 28 juli 1905.

Med undersätlig vördnad.
